

SVEA HOVRÄTT
 Mark- och miljööverdomstolen
 Rotel 060208

DOM
 2014-10-23
 Stockholm

Mål nr
 F 3830-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-03-27 i mål nr F 7189-12 och F 7190-12, se bilaga

KLAGANDE

Svenska kraftnät
 Box 1200
 172 24 Sundbyberg

Ombud: Chefsjuristen B P

MOTPART

E.ON Elnät Sverige AB
 205 09 Malmö

Ombud: Advokaterna J L och A R

SAKEN

Rättegångskostnad i mål om ledningsrätt

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.
 2. Svenska kraftnät ska ersätta E.ON Elnät Sverige AB för rättegångskostnader med 17 750 kr avseende ombudsarvode. På beloppet ska ränta utgå enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
-

Dok.Id 1166438

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se		
		www.svea.se		

BAKGRUND

På ansökan av Svenska kraftnät upplät Lantmäteriet ledningsrätt för elektrisk starkströmsledning på vissa sträckor till förmån för Svenska kraftnät. På två av dessa sträckor kommer ledningen att korsa ledningar som ägs av E.ON Elnät Sverige AB (E.ON). E.ON överklagade besluten avseende dessa två sträckor till mark- och miljödomstolen och yrkade att ledningsrättsbesluten skulle kompletteras med vissa föreskrifter. E.ON yrkade också ersättning för sina rättegångskostnader. Mark- och miljödomstolen avslag överklagandet och förpliktade Svenska kraftnät att ersätta E.ON:s rättegångskostnader i målen. Svenska kraftnät har nu överklagat domen såvitt avser skyldigheten att betala rättegångskostnader.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Svenska kraftnät har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska befria Svenska kraftnät från skyldigheten att ersätta E.ON:s rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen.

E.ON har motsatt sig ändring och yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Svenska kraftnät har bestritt E.ON:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Svenska kraftnät

Enligt 29 § ledningsrättslagen (1973:1144) (LL) jämte 16 kap. 14 § andra stycket fastighetsbildningslagen (1970:988) (FBL) har endast sakägare som har avstått mark eller särskild rättighet rätt till ersättning för sin rättegångskostnad i mark- och miljödomstolen. Eftersom Svenska kraftnäts och E.ON:s nyttjanderätter kan utövas parallellt har E.ON inte avstått någon mark eller särskild rättighet till följd av ledningsrättsupplåtelse. E.ON har därför inte rätt till ersättning för sin rättegångskostnad i mark- och

miljödomstolen. Av samma anledning har E.ON inte heller rätt till ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen. Svenska kraftnät har dock inget att invända mot skäligheten i det av mark- och miljödomstolen beslutade beloppet. Däremot överlämnar Svenska kraftnät till domstolen att avgöra om den ersättning som begärs för kostnader i Mark- och miljööverdomstolen är skälig.

E.ON

Avgörande för tillämpningen av 16 kap. 14 § andra stycket FBL är att det är fråga om mål av expropriationskaraktär. Genom att i 29 § LL hänvisa till nämnda paragraf har lagstiftaren konstaterat att ledningsrätt har sådan karaktär. Sakägare i ledningsrättsmål är därför jämförbar med sakägare som i fastighetsbildningsmål om inlösenersättning avstår mark eller särskild rättighet. I egenskap av sakägare har E.ON därför rätt till ersättning för sina rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen oberoende av utgången i målet.

I vart fall måste E.ON anses ha avstått mark eller särskild rättighet, eftersom ledningsrätten innebär en inskränkning i E.ON:s rättighet på så vis att skyddsåtgärder måste vidtas och att ett ökat kostnadsansvar därmed uppstår. Att rättigheterna kan nyttjas parallellt utesluter inte att det kan vara fråga om ett avstående. Dessutom anser E.ON att rättigheterna endast kan utövas parallellt förutsatt att ledningsrättsbeslutet kompletteras i enlighet med E.ON:s yrkande i mark- och miljödomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om Svenska kraftnät ska ersätta E.ON:s rättegångskostnad i mark- och miljödomstolen. I fråga om rättegångskostnad i ledningsrättsmål ska enligt 29 § LL tillämpas vad som gäller i fråga om sådana mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket FBL. Av sistnämnda bestämmelse framgår att i mål om bl.a. inlösenersättning ska sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. Frågan är om det även i ledningsrättsmål endast är sakägare som avstår mark eller särskild rättighet som har rätt till ersättning för rättegångskostnader oberoende av utgången i målet.

Av förarbetena till 29 § LL framgår att ledningsrättsmål i domstol ofta kommer att röra tvister mellan ledningshavaren och andra sakägare om bland annat de villkor som ledningsrätt ska upplåtas på samt att ledningshavarens motpart i rättegångskostnadshänseende är jämförbar med sakägare som i fastighetsbildningsmål om inlösenersättning avstår mark eller särskild rättighet (prop. 1973:157 s. 155). I denna jämförelse med fastighetsbildningsmål om inlösenersättning gör lagstiftaren för ledningsrättsmålen del ingen skillnad mellan sakägare som avstår mark eller särskild rättighet och sakägare som inte gör det. Av förarbetena framgår att avsikten i stället varit att rätten till gottgörelse för kostnader i domstol ska gälla för ledningshavarens motpart generellt. Ordalydelsen i 29 § LL är förenlig med detta synsätt. Detta innebär att 29 § LL jämte 16 kap. 14 § andra stycket FBL ska förstås så att sakägare har rätt att få ersättning av ledningshavaren för sina kostnader i mark- och miljödomstolen oberoende av utgången i målet, dock med de begränsningar som följer av 16 kap. 14 § tredje stycket FBL.

I det aktuella målet är Svenska kraftnät ledningshavare och E.ON dess motpart. Det är otvivigt i Mark- och miljööverdomstolen att E.ON är att betrakta som sakägare. Det var därför rätt att förplikta Svenska kraftnät att ersätta E.ON:s rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen. Svenska kraftnät har inte invänt mot skäligheten i de utdömda beloppen. Överklagandet ska därför avslås.

E.ON har även yrkat ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 17 750 kr avseende ombudsarvode. Den generella hänvisningen i 29 § LL till mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket FBL innebär att även 17 kap. 3 § andra stycket FBL är tillämpligt i mål om ledningsrätt. Enligt sistnämnda lagrum ska den som har att betala ersättning för mark eller rättighet alltid själv bära sina kostnader i Mark- och miljööverdomstolen samt kostnad som denne orsakat motparten genom att själv överklaga, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 §§ rättegångsbalken. Eftersom denna bestämmelse är tillämplig i samtliga ledningsrättsmål, dvs. även sådana som inte avser ersättning, ska med ”den som har att betala ersättning för mark eller rättighet” i dessa mål förstås ”ledningshavaren”.

Svenska kraftnät har orsakat E.ON kostnader genom att överklaga mark- och miljödomstolens dom. Svenska kraftnät ska därför betala E.ON:s rättegångskostnad i Mark- och miljööverdomstolen. Med hänsyn till den fråga som varit aktuell i målet samt den tid och det arbete som lagts ned på målet finner Mark- och miljööverdomstolen att det yrkade beloppet är skäligt.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, tekniska rådet Jan Gustafsson och hovrättsrådet Mikael Hagelroth, referent.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Elin Samuelsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-03-27
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr F 7189-12
och F 7190-12

KLAGANDE

E.ON Elnät Sverige AB, 556070-6060
205 09 Malmö

Ombud: Advokaterna J L och A R

MOTPART

Svenska kraftnät
Box 1200
172 24 Sundbyberg

SAKEN

Ledningsrätt för kraftledning (Sydvästlänken) – för sträckan fastighet O till fastighet Å (mål nr F 7189-12) och för sträckan Hallsberg till Motala kommungräns (mål nr F 7190-12)

ÖVERKLAGADE BESLUT

Lantmäteriets beslut den 3 december 2012 i ärende nr T12393 och den 4 december 2012 i ärende nr T12391

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i målen F 7189-12 och F 7190-12.
2. Svenska kraftnät ska ersätta E.ON Elnät Sverige AB för rättegångskostnader i målen med totalt fyrtiofemtusen (45 000) kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

Dok.Id 309682

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

I februari 2012 ansökte Svenska kraftnät om ledningsrätt för 400 kW kraftledning, den s.k. Sydvästlänkens norra del, från station Hallsberg till station Barkeryd.

Lantmäteriet (LM) har upplåtit ledningsrätt för elektrisk starkströmsledning till förmån för Svenska kraftnät. Besluten om ledningsrätt gäller sträckan Hallsberg till Motala kommungräns (beslut den 3 december 2012 i ärende T12393; mark- och miljödomstolens mål nr F 7190-12) och sträckan O till Ä (beslut den 4 december 2012 i ärende T12391; domstolens mål nr F 7189-12).

E.ON Elnät Sverige AB (E.ON) har överklagat båda ledningsbesluten till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

E.ON har yrkat i första hand att respektive ledningsbesluten ska kompletteras med föreskrifter enligt följande.

- När ägaren av en ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning ska utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledningsrättshavarens ledning ska ledningsrättshavaren genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande. Ledningsrättshavaren svarar för kostnaderna härför samt för de merkostnader som uppkommer för ägaren av den första ledningen till följd av de anvisade skyddsåtgärderna.
- När ledningsrättshavaren ska utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning ska ägaren av den första ledningen genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande. Ledningsrättshavaren svarar för kostnaderna härför samt för de merkostnader som uppkommer för ledningsrättshavaren till följd av de anvisade skyddsåtgärderna.

E.ON har yrkat i andra hand att respektive ledningsbeslut ska kompletteras med föreskrifter enligt följande.

- När ägaren av ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning ska utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledningsrättshavarens ledning ska ledningsrättshavaren genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande. Ägaren av den första ledningen ska inte svara för några kostnader för dylika åtgärder eller för merkostnader till följd av dylika åtgärder.

- När ledningsrättshavaren ska utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning ska ägaren av den första ledningen genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande. Ägaren av den första ledningen ska inte svara för några kostnader för dylika åtgärder eller för merkostnader till följd av dylika åtgärder.

E.ON har även yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Svenska kraftnät har yrkat i första hand att E.ONs överklaganden ska avvisas och i andra hand bestritt ändring av LM:s beslut. Svenska kraftnät har även bestritt E.ONs yrkanden om ersättning för rättegångskostnader.

UTVECKLING AV TALAN

E.ON har anfört i huvudsak följande.

Yrkandet om avvisning

E.ON är innehavare av särskild rätt till fastighet, som tas i anspråk för ledningsändamål, och E:ONs rätt berörs. Av förarbetena framgår att med särskild rätt till fastighet avses bl.a. nyttjanderätt, servitut, och rätt till elektrisk kraft samt liknande rätt (prop. 19743:175 s. 109). I praxis ställs låga krav för att en rättighetshavare ska anses berörd av en ledningsåtgärd. E.ON ska därför, med tillämpning av 18 § ledningsrättslagen (1973:1144), LL, betraktas som sakägare.

Det är uppenbart att E.ONs rätt berörs av att det upplåts ledningsrätt för en ledning som korsar E.ONs ledningar eller som förläggs i nära anslutning därtill. Utbyggnaden av Sydvästlänken har hittills inneburit att E.ON har vidtagit ombyggnadsåtgärder avseende ett hundratal av sina ledningar. Genom upplåtelsen påverkas förutsättningarna för hur E.ON kan utöva sin rätt på förevarande sträcka.

De yrkade föreskrifterna

E.ONs yrkanden avser att särskilda föreskrifter avseende skyddsåtgärder vid arbeten på aktuella ledningar ska tas in i ledningsbeslutet. Såsom arbeten på ledning kan avses t.ex. underhåll, reparation, tillsyn, hantering av störningar, framtida förnyelse och säkerhetsåtgärder.

Bakgrunden till de yrkade föreskrifterna är att E.ONs redan befintliga ledningar, genom ledningsbeslutet, kommer att korsas av Svenska kraftnäts ledningar eller på annat sätt ha beröringspunkter med dessa. E.ON har inte något att erinra mot ledningsbeslutet som sådant utan mot utformningen av villkoren i beslutet.

De yrkade föreskrifterna avser inte ersättning i LLs mening. Med ersättning enligt LL avses främst intrångsersättning. Det avser inte ersättning i en vidare mening och det avser inte heller kostnader. Enligt ordalydelsen kan kostnad beskrivas såsom en utgift och ersättning såsom en kompensation. I förevarande fall är det inte fråga om att i ledningsbeslutet ta in en bestämmelse om framtida ersättning för skador. Det är istället fråga om att ta in en modell för bl.a. kostnadsfördelning mellan rättighets-havarna för skyddsåtgärder vid löpande arbeten under upplåtelseperioden.

Andrahandsyrkandet skiljer sig från förstahandsyrkandet på så sätt att det endast anger att kostnaderna och merkostnaderna inte ska utges av ägaren till den ledning som är anlagd först och innebär inte någon uttrycklig fördelning av kostnads-ansvaret.

Enligt 22 § andra stycket p. 7 LL ska ledningsbeslutet uppta de övriga föreskrifter rörande ledningen som med hänsyn till förhållandena är påkallade. Enligt förarbetena (prop. 1973:157 s. 148) ska alla materiella avgöranden i själva saken upptas i ledningsbeslutet med undantag för de avgöranden som rör ersättnings-frågor. De av E.ON yrkade föreskrifterna avser materiella avgöranden i själva saken och rör inte ersättningsfrågor. Det finns därmed förutsättningar för att ta in de föreslagna föreskrifterna i ledningsbeslutet.

Prioritetsprincipen

E.ON delar LM:s och Svenska kraftnäts uppfattning om att det inte är fråga om konkurrerande upplåtelser. Förutsatt att de föreslagna föreskrifterna tas in i ledningsbeslutet kan upplåtelseerna utövas parallellt.

De föreslagna föreskrifterna återspeglar den s.k. prioritetsprincipen vilken utgör en allmän rättsprincip. Den innebär bl.a. att den ledningsrättshavare som innehar en befintlig ledning på en fastighet har en särställning. Den ledningsrättshavare som vill anlägga en ledning i nära anslutning till den befintliga ledningen ska, vid arbete på aktuell ledning, stå för kostnaderna för de skyddsåtgärder som behövs till följd av att ledningarna korsar varandra eller befinner sig nära varandra. Denne ska även stå för de merkostnader som uppstår till följd av skyddsåtgärderna.

Svenska kraftnät har valt att frångå den ovan utarbetade praxisen. Relationen mellan Svenska kraftnäts ledning och E.ONs befintliga ledning är inte heller reglerad i lag, korsningsavtal eller andra särskilda åtaganden från Svenska kraftnäts sida. Det är inte försvarbart att lösa frågan först när skada uppkommit och det är inte rimligt att lägga ett ansvar på E.ON för kostnader som tidigare, innan Svenska kraftnäts ledning tillkom, överhuvudtaget inte kunnat uppstå.

I praxis förekommer att det i ledningsbeslut tas in föreskrifter med samma lydelse som de E.ON har föreslagit. Detta framgår bl.a. av ett ledningsbeslut den 3 juli 1998 från lantmäterimyndigheten i Halmstad kommun.

Förpliktelser för tredjeman

Det bestrids att det inte skulle vara möjligt att i ett beslut om ledningsrätt ta in positiva förpliktelser för den tjänande fastigheten eller för tredje man. Det kan inte heller vitsordas att de yrkade föreskrifterna innehåller en sådan förpliktelse.

Rättegångskostnader

E.ON är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

Den yrkade ersättningen för rättegångskostnader är skälig. Vad som anförts om andra likartade mål i Nacka tingsrätt och i andra domstolar saknar betydelse för bedömningen av skäligheten av kostnaderna. Varje beslut hos LM är unikt och förutsättningarna måste utredas i varje enskilt fall.

Svenska kraftnät har anfört i huvudsak följande.

Yrkandet om avvisning

Med hänsyn till att Svenska kraftnäts och E.ONs ledningsrätter kan utövas parallellt, kan inte Svenska kraftnäts tillkommande ledningsrätt anses inskränka E.ONs ledningsrätt. E.ON kan därmed inte anses vara berörd av ledningsbeslutet på sådant sätt att E.ON ska anses vara sakägare (se Mark- och miljööverdomstolens beslut den 28 oktober 2013 i mål nr F 1995-13).

De yrkade föreskrifterna

Svenska kraftnät delar LM:s uppfattning att yrkandena innefattar avgörande i frågor som rör ersättning för framtida skador.

LM:s beslut omfattar inte någon prövning av ersättning för intrång och andra skador. I den mån framdragandet av kabeln gör intrång i annans ledningsrätt eller på annat sätt medföra skada för annan sakägare kommer Svenska kraftnät att bli ersättningsskyldig i enlighet med vad som anges i LL och i ExprL.

Begreppet ersättning enligt LL avser ersättning för skada avseende såväl intrångs-ersättning som ren kostnadstäckning. Såsom E.ONs yrkande är utformat skulle ledningsbeslutet indirekt omfatta en delprövning av sådana ersättningsfrågor som ska avgöras vid senare tillfälle vilket inte är förenligt med LLs ersättningsbestämmelser.

Ett ledningsbeslut får, enligt 13 b § LL, inte omfatta något förtida avgörande av frågor om ersättning för skador som inte kan förutses vid förrättningen, helt oavsett

om skadan är en följd av fysiska skador på egendom, såsom fastigheter, ledningar etc. eller om skadan avser någon form av kostnadstäckning. Med hänsyn till att de yrkade föreskrifterna strider mot 13 b § LL har det inte någon betydelse att LM enligt 22 § andra stycket p. 7 har rätt att besluta om vad som i övrigt behöver föreskrivas rörande ledningen.

Prioritetsprincipen

Svenska kraftnäts och E.ONs ledningar kan utövas parallellt och det saknas därmed skäl att tillämpa någon princip som ger den ena prioritet framför den andra. I avsaknad av korsningsavtal kommer eventuella framtida ansvarsfrågor att avgöras med tillämpning av dispositiv rätt.

Den prioritetsprincip som åberopas är inte en sådan allmän rättsprincip som gäller utan stöd i lag. I de fall då en rättighet har en särställning framför en annan rättighet har detta uttryckligen reglerats i lag. Någon bestämmelse om att en äldre ledningsrätt ska ges företräde framför en senare tillkommen ledningsrätt finns inte.

Motstridiga intressen i ledningsbeslutet har bedömts inom ramen för koncessionsbeslutet och eventuella skador kommer att ersättas genom beslut om engångsersättning enligt LL eller ExprL i den mån en ersättningsgill skada kan anses ha uppkommit.

Förpliktelser för tredje man

Både första- och andrahandsyrkandet innefattar förpliktelser för tredje man, genom att ”ägaren av den första ledningen genom sakkunnig personal [skall] anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande”. Eftersom det endast är möjligt att upplåta ledningsrätt i fast egendom är det endast fastighetsägaren som kan bli föremål för positiva förpliktelser i ett ledningsbeslut. E.ON är att anse som en tredje man och någon möjlighet att föreskriva positiva förpliktelser för E.ON torde därför inte föreligga.

Rättegångskostnader

Enligt 29 § LL ska 16 kap. 14 § andra stycket fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, tillämpas vid överklagande av ledningsrättsbeslut. Kostnadsansvaret i 16 kap. 14 § FBL gäller endast sakägare som avstår mark eller särskild rättighet. Med hänsyn till att utgångspunkten måste vara att olika nyttjanderätter på fastigheten kan utövas parallellt och det i detta ärende inte har framkommit något som innebär att E.ON i och med ledningsbeslutet avstår någon särskild rättighet är Svenska kraftnät inte skyldigt att ersätta E.ON för dess rättegångskostnader.

Skäligheten av det yrkade beloppet kan inte vitsordas. E.ON har överklagat ett stort antal beslut och har i princip framställt samma yrkanden i samtliga mål och hänfört sig till samma omständigheter. Svenska kraftnät överlåter till mark- och miljödomstolen att bedöma skäligheten av det yrkade beloppet.

E.ON är redovisningsskyldig för mervärdesskatt varför detta inte kan anses utgöra en ersättningsgill kostnad.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har avgjort målen utan sammanträde med stöd av 29 § LL och 16 kap. 8 § första stycket FBL.

Frågan om avvisning

Av 18 § LL framgår att en innehavare av särskild rätt till en fastighet, som inlöses eller på annat sätt tas i anspråk för ledningsändamål, är sakägare vid förrättningen, om hans eller hennes rätt berörs. Enligt lagmotiven avses med särskild rätt nyttjanderätt, servitut och rätt till elektrisk kraft samt liknande rätt (prop. 1973:157 s. 109). Sakägarbegreppet i 18 § LL är vidsträckt; lagstiftaren har inte avsett att tillämpningen ska vara inskränkt.

Det avgörande som Svenska kraftnät har hänvisat till gäller prövning av domvillobesvär (Mark- och miljööverdomstolens beslut den 28 oktober 2013 i mål nr F 1995-13). I det beslutet avslogs klagan över domvilla med hänvisning till att sökanden inte visat att denne led *förfång* av beslutet. Mark- och miljööverdomstolen har nyligen uttalat att när ny ledningsrätt upplåts i mark där det redan finns befintliga ledningar som upplåtits med ledningsrätt och den nya ledningsrätten korsar eller dras nära intill redan existerande ledningsrätter, måste innehavaren av den existerande rättigheten anses vara berörd på ett sådant sätt att denne är att anse som sakägare vid förrättningen (Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 mars 2014 i mål nr F 8967-13).

Av aktmaterialet framgår att E.ON har en officialrättighet för ledning som berörs av ledningsbeslutet. Med hänvisning till att E.ON är rättighetshavare har LM behandlat E.ON som sakägare vid förrättningen. I ledningsbeslutet anges visserligen att ledningsrätten inte bedöms föranleda konkurrens av någon påtaglig betydelse mellan Svenska kraftnäts och E.ONs ledningar. Detta innebär dock inte, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, att E.ON inte ska anses vara berörd av beslutet på det sätt som anges i 18 § LL. Invändningen om att E.ONs överklagande ska avvisas kan därför inte vinna bifall.

Mark- och miljödomstolens bedömning i sak

Det väsentliga innehållet i en ledningsrätt är att rättighetshavaren ges rätt att nyttja visst utrymme inom en fastighet (se 1 § LL och prop. 1973:157 s. 129). En ledningsrätt omfattar även, enligt vad som bestämts vid förrättningen, befogenhet att inom fastigheten vidta de åtgärder som behövs för att dra fram och använda ledningen (1 § andra stycket).

Villkoren för upplåtelse av ledningsrätt anges i 6-11 §§ LL. I bedömningen ska bl.a. göras en avvägning mellan ledningshavarens, fastighetsägarens och andra sakägares intressen. Som LM har konstaterat kan E.ONs och Svenska kraftnäts ledningsrätter utövas sida vid sida utan att någon påtaglig konkurrens uppstår mellan dem.

I 22 § LL anges vad som ska finnas med i ett ledningsbeslut. I beslutet ska alla materiella avgöranden – som är nödvändiga för att ledningsrätten ska kunna utövas – behandlas, med undantag för de avgöranden som rör ersättningsfrågor. Beslutet ska ange bl.a. ledningens ändamål och huvudsakliga beskaffenhet samt det utrymme som upplåts för ledningen. Enligt 22 § andra stycket p. 7 ska i beslutet även anges vad som i övrigt behöver föreskrivas rörande ledningen. Någon närmare vägledning för vilka föreskrifter som lagstiftaren haft i åtanke presenteras dock inte i förarbetena.

E.ON har yrkat att ledningsbeslutet ska kompletteras med föreskrifter innebärande skyldigheter för både Svenska kraftnät och E.ON att vidta skyddsåtgärder när arbete utförs i närheten av den andres ledning. I första hand har E.ON yrkat att föreskrifterna ska utformas på sådant sätt att Svenska kraftnät, oberoende av vilken part som utför skyddsåtgärderna, ska stå för kostnaderna. I andra hand har E.ON yrkat att föreskrifterna ska utformas så att det i vart fall framgår att E.ON inte ska stå för några kostnader.

De av E.ON föreslagna föreskrifterna är, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, inte nödvändiga för att reglera förhållandet mellan Svenska kraftnät och respektive fastighetsägare. Det finns inte något som tyder på att föreskrifterna skulle vara nödvändiga för att reglera Svenska kraftnäts rätt att nyttja aktuellt utrymme. Föreskrifterna är inte heller nödvändiga för Svenska kraftnäts befogenhet att, i förhållande till respektive fastighetsägare, vidta de åtgärder som behövs för att dra fram och använda ledningen. De föreslagna föreskrifterna är alltså inte nödvändiga för att Svenska kraftnäts ledningsrätt ska kunna utövas.

E.ON har hänvisat till den s.k. prioritetsprincipen och anfört att en befintlig ledningsrättshavare har en särställning i förhållande till kommande ledningsrättshavare. Mark- och miljödomstolen kan konstatera att någon sådan princip inte kommit till uttryck i LL. Den kan inte heller anses utgöra en allmän rättsprincip.

I 12 § fjärde stycket LL anges att LM i ett ledningsbeslut i vissa fall kan förordna att en ledningsrätt ska ha företräde framför annan särskild rätt. Något sådant förordnande har dock inte, såvitt framkommit, meddelats till förmån för E.ONs ledningsrätt. Det anförda innebär sammataget att E.ONs ledningsrätt, i förhållande till Svenska kraftnäts ledningsrätt, inte kan anses ha en särställning på det sätt som E.ON påstår.

Det återstår inte någon annan möjlighet än att uppfatta de föreskrifter som E.ON har föreslagit som en reglering av ersättning för framtida skador. E.ON har argumenterat för att LM kan ta in föreskrifter med den innebörden i ett ledningsbeslut. Att det finns exempel på det ifrågasätts inte. Enligt mark- och miljödomstolens uppfattning saknas det dock rättsliga förutsättningar för att mot Svenska kraftnäts bestridande komplettera ett ledningsbeslut med den typen av föreskrifter (jfr 13 b § LL).

Sammataget kommer mark- och miljödomstolen fram till att det saknas rättsligt stöd för att komplettera ett ledningsbeslut på sätt som E.ON har yrkat. Vad E.ON i övrigt har anförat motiverar inte någon annan bedömning. Överklagandena ska därför avslås.

Rättegångskostnader

När det gäller rättegångskostnader hänvisas i 29 § LL till 16 kap 14 § andra stycket FBL. Där sägs att en sakägare ska få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. E.ON är att betrakta som sakägare och har därför rätt till ersättning för sina rättegångskostnader.

Yrkandena och argumentationen i mål nr F 7189-12 och mål nr 7190-12 har varit praktiskt taget identisk. E.ON har i målen gett in kostnadsräkningar om vardera 56 250 kr inklusive mervärdesskatt. Enligt mark- och miljödomstolen bedömning får E.ON anses vara skäligen tillgodosedd med hälften av den yrkade ersättningen. E.ON är dessutom ett aktiebolag och därmed redovisningsskyldig för mervärdesskatt. Någon ersättning för mervärdesskatt ska därmed inte betalas. Sammataget bestäms alltså ersättningen till 45 000 kr, varav 22 500 kr avser arbete i den ena målet och 22 500 kr avser arbete i det andra målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV427)

Överklagande senast den 17 april 2014. Prövningstillstånd krävs.

Inge Karlström

Erika Löwhagen

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, och tingsfiskalen Erika Löwhagen. Enhälligt.